

Jak rozšířit rodinu získaných ERC grantů? Radit mohou jen nejlepší

2.5.2024 - Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Granty Evropské rady pro výzkum (European Research Council - ERC) jsou jednou z nejprestižnějších vědeckých účelových podpor. Financují výzkumy, které mají šanci, aby překročily hranice současného poznání. Není proto divu, že na ně dosáhnou jen nejlepší. „Jediným kritériem pro hodnocení je kvalita a potenciál návrhu i hlavního řešitele,“ potvrzuje předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová.

V naší instituci v současnosti působí 12 řešitelů ERC grantů různých kategorií z programu Horizont Evropa. V evropském srovnání ovšem Česká republika v počtu těchto podpor dlouhodobě zaostává. Dokládají to i poslední přidělené ERC Advanced Grants, které jsou určené pro vedoucí výzkumníky. V Akademii věd ČR je už dříve obdrželi například bratři Pavel a Tomáš Jungwirthovi. Tomáš Jungwirth z Fyzikálního ústavu AV ČR je navíc prvním Čechem, který Advanced Grant získal dvakrát. Letos ale ve vybrané společnosti 255 podpořených evropských vědců a vědkyň zastoupení českých výzkumných institucí chybí.

Radit mohou jen nejlepší

Mladé badatele a badatelky podpořil v úsilí získat některý z ERC grantů i „Den pro ERC“. Akademie věd ČR ho uspořádala ve dnech 9. a 10. dubna 2024 společně s Univerzitou Karlovou, Expertní skupinou na podporu žadatelů ve výzvách Evropské rady pro výzkum a Technologickým centrem Praha. Akci hostilo Konferenční centrum AV ČR – zámek Třešt. Networkingu se zúčastnilo více než 70 výzkumníků z českých univerzit a výzkumných institucí včetně pracovišť Akademie věd ČR.

Dvoudenní akcí provázeli Zdeněk Strakoš z Matematicko-fyzikální fakulty UK společně s Ericem Glowackim z CEITEC a Anežkou Kuzmičovou z Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK. Nechyběli držitelé ERC grantů z Akademie věd ČR: Tomáš Jungwirth z Fyzikálního ústavu, Kateřina Sam z Entomologického ústavu Biologického centra a Julius Lukeš z Parazitologického ústavu Biologického centra, který je nositelem podpory ERC CZ. Účastnila se také ministryně pro vědu, výzkum a inovace Helena Langšádlová.

Anežka Kuzmičová a Tomáš Jungwirth

Jak vysvětluje předseda Vědecké rady AV ČR Pavel Baran (více v rozhovoru níže), který třeštské setkání inicioval, šlo organizátorům hlavně o to, aby akce byla neformální: „Během roku se standardně konají ‚nalejvární‘, kdy se vědci a vědkyně dozvídají formální aspekty žádostí o ERC granty. V Třešti jsme jim zprostředkovali setkání nejen s hodnotiteli, ale hlavně s těmi, kteří se už o granty ucházeli a řeší je – a mohou se tedy podělit o zkušenosti, jak se na podání žádosti připravit.“

Právě neformální charakter oceňuje Kateřina Kutarňová z Filosofického ústavu AV ČR, jedna z juniorních vědkyň, které do Třeště zavítaly. „Držitelé ERC grantů – juniorní i seniorní s námi sdíleli zkušenosti a mohli jsme jim položit jakoukoli otázku. Získala jsem tak konkrétnější představu o tomto typu grantů,“ říká a doplňuje: „V první řadě jsou tyto granty prosty jakýchkoli politických tlaků. Předpokladem úspěchu je kvalitní projekt podpořený úrovní předchozích pracovních výsledků uvažovaných ve vztahu k délce dosavadní praxe.“

Podle Kateřiny Kutarňové vyplynulo z diskuze mezi držiteli ERC grantů, že neexistuje jednotná taktika, jak prestižní granty získat. Příprava ERC projektu však vyžaduje značné úsilí a čas. Proto je

nutné začít s jeho přípravou s dostatečným předstihem, obhájit vlastní vědeckou expertizu a přesvědčit hodnotitele, že žadatel je špičkou ve svém oboru: „Otázky na držitele ERC grantů byly rozmanité – některé obecnějšího rázu, jiné konkrétní. Mě zajímalo, jde-li o projekt jednoho navrhovatele nebo skupinový – dozvěděla jsem se, že individuální –, jestli je třeba mít tým sestavený předem – nikoli – a jak důležitá je zahraniční zkušenost – značně.“

Martina Blahota z Orientálního ústavu AV ČR zaujaly informace o hodnocení ERC, které by uchazeč měl znát předem. „Nevěděl jsem například, že se výrazně kladně hodnotí už získaná stabilní pozice neboli *tenure* a zkušenost s vedením malého týmu. Díky těmto informacím jsem pochopil význam programu Primus na Univerzitě Karlově a přehodnotil plány, jak rozvíjet budoucí kariéru,“ říká a dodává, že držitelé grantů s ním sdíleli i zkušenosti s rekrutací členů do týmu: „Mám tak lepší představu, jak tým skládat.“

"Den pro ERC" byl určený pro mladé vědce a vědkyně.

Vymknout se tomu, „co už známe“

Zvýšit úspěšnost při získávání ERC grantů je pro rozvoj (nejen) české vědy klíčové. Potvrzuje to i ministryně pro vědu, výzkum a inovace Helena Langšádlová. Podle jejího názoru je špičková věda vždy internacionální: „Musíme podporovat mezinárodní spolupráci a české vědce a vědkyně motivovat, aby se do nejprestižnějších výzev, jako jsou ERC granty, více zapojovali.“ I z tohoto důvodu podporuje program ERC CZ, který se zaměřuje, aby „nezapadly“ projekty, jež v soutěži ERC na podporu nedosáhly, ale obdržely velmi dobré hodnocení.

Akademie věd ČR podporuje ambiciózní vědce a vědkyně například i premií Lumina Quaeruntur. Jejím prostřednictvím mohou laureáti založit vlastní badatelskou skupinu. Nositele přitom cena zavazuje, aby během pěti let od začátku práce v novém týmu podali žádost o některý z grantů Evropské výzkumné rady – například ERC či jeho ekvivalent. Eva Zažímalová věří, že i Lumina jim pomůže, aby se výrazněji prosazovali v soutěži o mezinárodní granty.

Z pozitivních reakcí účastníků „Dne s ERC“ a přátelské atmosféry prvního ročníku je zřejmé, že pokračování akce v podobném duchu má i v příštích letech smysl. A jak podotýká Milan Blahota, podobných workshopů by se mělo konat více, aby se nabídka vyrovnala poptávce – přinejmenším s ohledem na kolegy a kolegyně z Akademie věd ČR: „Na našem pracovišti jsme totiž museli losovat a mnozí perspektivní zájemci se na workshop nedostali.“

Akce se konala v Konferenčním centru AV ČR – zámek Třešť.

Pavel Baran: Aspirovat na ERC granty chce odvahu a sebedůvěru

Jaké ohlasy jste na akci v Třešti zaznamenal? Byl o ni mezi vědci a vědkyněmi z pracovišť Akademie věd zájem?

Zaznamenal jsem pozitivní ohlasy jak od juniorních vědkyň a vědců, tak i od dalších účastníků – expertů a organizátorů. Zájem předčil nejen moje očekávání, ale také paní místopředsedkyně a pánů místopředsedů Akademie věd, kteří stáli před obtížnou úlohou vybrat z velkého množství zájemců a zájemkyň. Na setkání pozitivně reagovala i univerzitní veřejnost, zúčastnila se ho i ministryně pro vědu, výzkum a inovace Helena Langšádlová.

Co si od podobných akcí slibujete? Hodlá je Akademie věd pořádat opakovaně?

Hlavním cílem *de facto* prvního setkání v této podobě bylo v neformální atmosféře propojit mladé vědce a vědkyně s jejich zkušenými kolegy a kolegyněmi, kteří by jim mohli dodat odvahy a ukázat cestu k získání takto prestižního evropského grantu. Jak jsem už řekl, zájem o akci byl mimořádný. Ve vedení Akademie věd bychom proto mohli zvážit její pokračování, a trvale tak prohlubovat zájem

o tuto formu podpory. Je otázkou, zda by bylo účelné opakovat setkání každoročně.

Prohloubila akce spolupráci s Technologickým centrem Praha?

Podařilo se nám navázat na už existující dlouhodobou spolupráci. Nadto ale novou formou, která další společné aktivity posune na vyšší a žádoucí úroveň – zejména s ohledem na praktický dopad pro mladé vědkyně a vědce. Vyzdvihnout bych chtěl i zásadní podíl na přípravě a programovém zacílení Zdeňka Strakoše, který se na Univerzitě Karlově této agendě dlouhodobě a úspěšně věnuje. Za to mu patří velké poděkování.

Co byste juniorním vědcům a vědkyním doporučil, aby se zvýšila jejich šance získat některý z ERC grantů?

Nechtěl bych opakovat notorietu v podobě skvělého vědeckého nápadu, oborově nebo mezioborově relevantního. Podívám-li se na věc neformálně z pohledu akce v Třešti, předpokladem je „vědecká odvaha“ a sebedůvěra, nejlépe, je-li založena také na osobních kontaktech a podpoře kolegů a kolegyň, kteří agendu ERC prakticky zvládají a jsou ochotní se o své zkušenosti podělit. K tomu doufám setkání v Třešti přispělo.

Text: Luděk Svoboda, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Foto: Kancelář AV ČR

Text a fotografie jsou uvolněny pod svobodnou licencí Creative Commons.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Jak-rozsirit-rodinu-ziskanych-ERC-grantu-Radit-mohou-jen-nejlepsim-00001>